

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Beelden-Dienst Ende Vasten Met Haere Ceremonien Soo
Sy Ghebryckt Worden Vande H. Roomsche Kercke
Bevestight Met De H. Schriftvre Ende De HH. Ovt-Vaders
vande eerste 400. jaeren**

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, 1664

Het II. Capittel. Wort bethoont datmen door het Vasten kan voldoen voor
de sonden, Godt versoenen, &c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71387](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71387)

kercke / zijn ghehouden gheweest booz ketters?
 Is dat nu t wat schoons / dat Kemnitius en zijns
 ghelijcke / beter willen verstaen wat Schriftuer
 is / als die groote mannen (soose Kemnitius noemt)
 de welke soo na hebben geleest aen de tijden van
 de Apostelen / ende die volghende beter kosten we-
 ten hoe de Apostelen de Schrifture verstaen / ende
 verklaert hadden / als die van onse Partye, de wel-
 ke vijftien hondert jaren daer nae zijn gecomen.

HET II. CAPITTEL.

Wort bethoont datmen door het Vasten
 kan voldoen voor de sonden, Godt
 versoenen, &c.

§ I.

bewijsen uyt de H. Schrifture.

3. of 1. Regum Capite 21.

V. 27. **H**Et geschiedde nu, als Achab dese woorden hoor-
 de, dat hy sijne kleederen scheurde, ende eenen
 sack om sijn vleesch leyde, ende vastede: Hy lach oock ne-
 der in den sack, ende ginck lancksaem.

V. 28: Ende het Woordt des Heeren gheschiedde tot
 Eliam den Thesbiter, segghende :

V. 29. Hebt ghy ghesien, dat Achab sich vernedert voor
 mijn aenghesichte, soo en sal ick dat quaet in sijne daghen
 niet brenghen, in de daghen sijns Soons sal ick dat quaet
 over sijnen huyl brenghen.

BEMERCKINGHE.

Onse Weder Partye, soude hier gheerne hon-
 den staen / dat dese vernederinghe / ende vasten
 van Achab alleen gheschiet is uyt ghebepastheyt
 des

des herten / 't welck sy tracht te bewijfen upt het volghende Capittel / alwaer gheseyt wordt / dat Achab wederom ghevallen is in syn oude hoogheden: maer hoe wepnigh dit sluyt / blijckt upt verscheyden omstandigheden / de welck dies-aengaende aenghereeckent worden in dese twee voorgesamelde Capittelen / te weten 21. ende 22. de eerste omstandigheyt is / dat Achab dyp jaren naer dese vernederinghe wederom de Propheeten vervolght heeft / siet *Cap. 22. v. 1. & 2.* Hoe volght hier upt dat dit vasten / ofte vernederinghe niet gheschiet en is niet oprecht / maer niet ghebeygder herten: Waer 't saecken dat hy terstont / ofte een wepnigh daer nae/wederom hadde komen te vallen / dan soudemen niet recht eenigh naedencken kunnen hebben van eenighe ghebepustheyt / maer de wijle dit soo lanck daer nae gheschiet is / dat en heeft de minste schijnbaerheyt niet / van hier upt te besluyten / dat dit vasten / ende vernederinghe ghesproten zijn upt een dobbel hert.

De tweede omstandigheyt gheeft aen de eerste noch meerder ghewicht; dese staet upt-ghedruckt *Cap. 21. v. 29.* met dese woorden: Om dat Achab seyt Godt / om mijnent wille sich heeft vernedert, te weten / niet vasten / ende andersintz / daerom en sal ick gheen quaet brenghen in sijne daghen: Want soo heeft dese plaetse upt het Hebreus overgheset den H. Hieronymus. Wel aen / hoe kan dit samen staen dat Achab soude g. vast hebben upt ghebepustheyt / ende dat nochtans ghedaen hebben om Godts wille? Dit strijdt teghen inalkanderen: ofte wel / soo Partye haer wil houden aen haren Text / den welken aldus luydt; dat Achab sich vernedert heeft voor het aenghesichte Godts, daer sal sy bevinden in hare eyghen bemerckinghe *Num 3.* dat het te segghen is / sonder gheveynsdigheyt, ende met een oprecht hert.

De derde omstandigheyt en is van gheen minder ghewicht / als de twee eerste: te weten / dat Godt de welberdiende straffe soude upt-ghestelt heb-

hebben / om eene ghebepnsde vernederlinghe : hoe kan dit wesen / aenghestien de ghebepnsde eenen groutwel hoor Godt zijn ? *Iob. 8. 13. Iſaia 9. 16. Et.* Godt seyt / dat hy daerom de straffe / die Achab verdient hadde / uptghestelt heeft / om dat hy sich vernedert hadde met vasten. Ergo indien Achab niet ghebepnsder herten ghebast heeft / soo is dan een ghebepnst werck de beweegh-reden ghetweest / waerom dat Godt Achab ghespaert heeft. Ergo Godt heeft een werck / t welck nieuwe straffe verdienende / met een besonder weldaet vergolden : dat strydt teghen de goetheyt Godts / dat hy soo een hoog werck soude verghelden. Ergo upt dese ende hoorgaende omstandigheden / blyckt claer dat Achab niet ghebast en heeft met ghebepnsder maer oprechter herten / ende ter eeren Godts / ofte om Godts wille, ofte hoor het aengesichte Godts, maer hoor dit vasten / soo Godt selve seyt / heeft Achab verdient de upstellinghe van sijne straffe / ende Godt versoent. Ergo upt Schylsture blyckt dat het vasten Godt kan versoenen.

Iona Capite 3.

V.7. Ende hy liet uytroepen, ende men sprack te Ninive uyt bevel des Koninckx ende sijner Grooren, segghende : En laet mensch noch beest, runt, noch schaep, jet wat smaecten, ende en laetse niet weyden, noch water drincken.

V.8. Maer mensch ende beest sullen met sacken bedeckt zijn, ende sullen sterckelijck tot Godt roepen, ende sy sullen haer bekeeren, een jeghelijck van sijnen boosen wegh, en van het ghewelt dat in haere handen is.

V.9. Wie weet, Godt mochte sich wenden, ende berouwen hebben, ende hy mochte sich wenden vande hittricheydt sijns toorns, dat wy niet en verghinghen.

V.10. Ende Godt sagh hare wercken, dat sy haer bekeerden van hare boosen wegh: Ende het berouwde Godt over het quaet dat hy ghesproken hadde hen te sullen doen, en endedet niet.

BEMERCKINGHE.

'T blijkt clær uyt dese Schrifstuer-plaetse dat Godt niet die van Niouwe is versoent gheweest/ende de ober-sulckx dat sy aen Godt boldoeninge hebben ghegheben dooz haere boogsheden: de questie is nu/waer dooz sy dit ghedaen hebben? Partye wilt dit alleen toegheschreuen hebben aen haer gheloobe: maer dit wort gesept sonder eenigh fondament in Schrifsture: want behaluen dat de Schrifsture gheen gewach en maect van haer geloobe/maer van hare wercken in't ghemeyn (onder de welck het vasten een was) en dat sy daer by seght/dat Godt haer ghespaert heeft/ om hare wercken, soo moet hy haer dan oock gespaert hebben om't vasten: Ergo wederom uyt dese Schrifstuer-plaetse blijkt dat men/ dooz het vasten/ Godt kan versoenen/ ende boldoen dooz de sonden.

Esther Cap. 4.

V. 15. Doe seyde Esther datmen Mardochæus wederom aensegghen soude.

V. 16. Gaet, vergadert alle de Joden, die te Susa gevonden worden, ende vastet voor my, ende en eet, noch en drinckt niet in dry daghen, 's nachts, noch des daeghs, ick en mijne jonghe dochters sullen oock alsoo vasten, ende alsoo sal ick tot den Coninck ingaen.

BEMERCKINGHE.

De berclaringe van den Dordrechtchen Bybel op dese Schrifstuer-plaetse / is de volghende Num 42. Esther wil segghen, in u vasten, ende bidden sult ghy mijner by Gods ghedencken, dat hy sijnen seghen wil gheuen tot de voorbede, die ick den Coninck doen sal.

Siet nu eens / beminde Leser / hoe Partye de Schrifsture naer haeren sin dyaeyt: want sy seght hier / dat Esther soude doen segghen hebben aen
Mar.

Mardocheus, datmen vooz haer soude bidden daer nochtans den text van Partye in dat heel Capittel/ noch in de volgende/ niet een enkel woort en heeft van bidden, maer alleen mentie maect van vasten: noch Esther en seyt niet (volgens de text van Partye) Bidt vooz my; maer alleenlijck vast voor my, te weten/ op dat Godt de gestelde plage van ons magh afwenden/ 't welck doock metter daet soo geschiet is/ niet upt kracht van het bidden: want daer van en maect de Schryfuer gheen ghewach (volgens den text van Partye) maer upt kracht van het vasten alleen; ergo/ volghens Schryfure/ soo sp leyt/ heeft het vasten kracht om Godt te verwillighen tot het afkeeren der plaeghen.

§. II.

Het voorgaende wordt bewesen uyt de HH.
Oudt Vaders.

Den H. Clemens Romanus, Anno 80.

Constitution. Apostol. Lib. 5. Cap. 19.

Ninivite facto jejunio trium dierum, & toridem noctium, impendens divina ira periculum effugerunt. Item Esther & Mardocheus, & Judith jejunio facto, malū, quod impij Holofernes, & Aman Judæis moliebantur, declinarunt.

Als de borghers van Ninive dry daghen/ en soo veel nachten ghevast hadden/ hebben sp ontblucht het aenstaende perijckel vande goddelijcke gramschay. Item Esther, en Mardocheus, en Judith, als sp ghevast hadden/ zyn het quaet ontkomen / 't welck de goddeloose Holofernes, ende Aman haer bereypt maecten.

Tertullianus Anno 200.

Libro ad Scapulam Capite 4.

Marcus Aurelius, in Germanicæ expeditione Christianorum militum orationibus ad Deum factis, imbres in eam illa impetravit. Quando non genicu-

Marcus Aurelius, in den aentocht van Duyt-
lant, heeft dooz de ghebeden der Christene soldaten/ als sp doost leden / regen vercreghen: en wanneer en zyn de drooghten niet weghgheno

van het Vasten. 255
ghenomen dooz ons kintelen en vasten /

Origenes Anno 226.

Homiliã 4. in Diversos.

Als ghy-lieden vast / vastet upt de liefde
Godts / vastet om hem Rijck der Hemelen.
Als ghy-lieden vast / Alderlieffste / ghy wort
bekeert tot het gheestelijck / ende ghy wort
verheben tot de hemelsche dinghen. Als ghy-
lieden vast / ghy verwint de duyvelen / ende
verjaeght de quade begheerten.

Den H. Cyprianus, Anno 250.

Sermone de Ieiunio, & tentationibus Christi.

Dooz het vasten wort aen Daniel geopent,
haert de uptlegginge der droomen; en de dyp
kinderen komen ongehindert upt den Babi-
lonischen bzant. Moyse holherdende veertigh
daeghen / op den Bergh / met den Heere / ver-
dienc dooz het vasten de ghemeynsame aen-
sprake Godts / ende het bedienen der Wet.

Den H. Athanasius, Anno 340.

Exhortatione ad Monachos.

Dooz het vasten hebben die van Ninive de
dreyghementen dooz Jonas boozsept / veran-
dert in een sacht bouwtisse.

Den selven.

Libro de Virginitate.

Ghelijck Adam upt het Paradijs is ghe-
jaeght om de spijs / ende onghewoont-
heyt / alsoo die begheert / sal wederom tot
het Paradijs komen / dooz het vasten / ende
ghewoontheyt.

lationibus, & jejuna-
tionibus nostris etiã
siccitates sunt depulse.

Cum jejunatis ex
dilectione Dei jejuna-
te, propter regnum
calorum jejunate. Cum
autem jejunatis cha-
rissimi, ad spiritualia
convertimini ad cœ-
lestia elevamini. Cum
jejunatis demones
vincitis, mala deside-
ria fugatis.

Daniel interpretatio
somniae revelatur
jejunio, & tres pueri
de Babylonio illasi e-
grediuntur incendio.
Moyse in monte qua-
draginta diebus cum
Domino perseverans,
& Dei familiare collo-
quium, & legis mini-
sterium jejunio pro-
meretur.

His prædictas per
Jonam, Ninivite mi-
nas in placidam rursus
flexere sententiam.

Ut ob escam, & in-
obedientiam protur-
batus est Adam ex Pa-
radiso, ita rursus per
jejunium, & obedien-
tiam, in Paradisum,
qui volet, redibit.

Den

Den H. Basilins Anno 370.

Oratione 1. de Ieiunio.

In morbum incidimus per peccatum, famemur per poenitentiam sine jejunio otiosa, & infrugifera est, per jejunium satisfacito Deo.

Wy zijn in sieckte gheballen dooz de sonde / laet ons ghenesen worden dooz de boetberdigheyt: maer de boetberdigheyt sonder vasten is ledich / ende ontzuchtbaer; vol doet aen Godt dooz het vasten.

Den H. Ambrosius Anno 374.

De Eliâ, & jejunio Capite 3.

Quid est jejunium nisi vitæ imago celestis: jejunium refectio animæ, cibus mentis est. Jejunium est vita Angelorum, jejentium culpæ mors, excidium delictorum, remediū salutis, radix gratiæ, fundamentum est Castitatis, hoc gradu ad deū citius pervenitur.

Wat is het vasten anders / als een beelt van't eeuwigh leven: Het vasten is het vermaeck der siele / de spijse des ghemoets. Het vasten is het leven der Enghelen / het is de doot vande schult / het uproepsel der sonden / de medecijne der saligheyt / den wortel der ghenade / het fundament vande supberheyt: Dooz desen trap kommen eerder tot Godt.

Den selven.

Ibidem Capite 9.

Est ergo jejunium reconciliationis Sacrificium, virtutis incrementum, quod fecit etiam feminas fortiores augmento gratiæ.

Jejunium culpe interfectorium est.

Profundum animæ virtus ingressa jejunij, culpam latentem interficat.

Het vasten dan / is een Sacrifice van versoeninghe / en vermeerderinghe der dencht; 't welck oock de vrouwen heeft stercker ghemaeckt dooz de vermeerderinghe der gratie.

Item *Cap 10.* Het vasten doot de schult.

Item *Cap 11.* Als de kracht van het vasten ghecomen is in het diepste der siele / sp doot de schult die daer verborghen is.

Den selven.

Epistola 82. ad Ecclesiam Vercellensem.

Quæ nobis salus esse potest, nisi jejunio eluerimus pec-

Wat saligheyt kander vooz ons wesen / ten 3p dat wy / dooz het vasten / sullen upghe-

ghewasschen hebben onse sonden / aengesien
de Schrifture seyt : Het vasten / ende de ael-
moesse verlost van sonde : Wie zijn dan dese
nieuwe Leeraers de welke de verdiensten
van 't vasten upstuptene

cata nostra, cum
Scriptura dicat: Ieju-
nium, & Eleemosi-
na à peccato liberat?
Qui sunt ergo hi
præceptores novi,
qui meritum exclu-
dunt jejuniij?

Den H. Epiphanius, Anno 380.

In Compend. Doctrina, alias, Serm. I. de jejunio.

Wy vasten / niet om eentgh weldaet te
doen aen de ghene / die vooz ons heeft gele-
den / maer op dat wy het lijden des Heeren /
't welck hy vooz ons aenghenomen heeft /
tot onser Zaelighejdt sonden belijden ; ende
op dat het vasten by ons Godt werde toe-
gherekent vooz onse sonden.

Iejunamus, non ut
beneficium aliquod
ei, qui pro nobis
passus est, exhibea-
mus, sed ut Domini
passionem quam pro
nobis ipse suscepit,
ad salutem nostram
confiteamur, & ut
pro peccatis nostris
jejunia nobis, apud
deum suppentur.

Den H. Hieronymus, Anno 390.

In Caput 6. Danielis.

Ist saken dat eenen Coninck / die Godt
niet en kende / vooz dien vastede / den welc-
ken hy van 't perijckel wilde verlost hebben
Hoe veel te meer moeten wy vooz onse ep-
ghen sonden / dooz vasten / dooz waecken /
Godt tot goederterentheydt bugghen?

Si Rex nesciens
Deum ; je unat pro
altero, quem vult de
discrimine liberari:
Quanto magis nos
pro peccatis propriis
mediâ & vigiliis de-
bemus Deum ad cle-
mentiam flectere?

Den H. Ioannes Chrysostronus, Anno 394.

Sermone 1. de Iejunio.

Siet eens wat een goet dat by-brenghen
het vasten / ende onthoudinghe van 't ghene
gheoorloft is : want soo haest als Adam aru-
gheraecht heeft 't ghene ongheoorloft was /
by is gheballen : In teghendeel de onthou-
dinghe

Cognosce quan-
tum bonum jejuniū
& abstinentia ab his
quæ licita sunt af-
ferant : nam ubi et-
tigit Adam quod
non licebat, cecidit;

contra abſtinentia
ab his quæ licent, ſua
beneficentiâ ruinam
reparat.

dinghe van 't gene gheoozloft is hermaeck-
den val dooz haere weldoentighepdt.

Den ſelven.

Sermone 2. de Iejunto.

Cum in Paradiso
jejunium pro magnâ
commoditate indicit-
tur, multo magis
extra Paradisum ne-
cessarium postulatur.
Et cum ante plagam
remedium utiliter
demonstratum est,
multo magis faucia-
tis appetendum est
ut præstet vulneribus
sanitatem.

De wijle het vasten tot een groote breucht
wozt verkondight / veel meer berepſcht het
nootſakelijck te wesen buyten het Paradys:
Ende de wijle het een profijtigh remedie ge-
thoont wozt te wesen / eer de woude ghege-
ben was / veel meer moet het vande ghe-
querste begheert wozen / op dat het de won-
den ghenese.

Den H. Augustinus Anno 429.

Tractatu de utilitate Iejunij Cap. 3.

Deo ergo placet,
quia te crucias? ergo
crudelis est qui de-
lectatur panis tuis,
Responde hujusmo-
di tentatori: Exer-
cio me plane ut ille
pâcat, do de me pâ-
nas ut ille subveniat,
ut placeam oculis
ejus.

Indien den duyvel u komt segghen : Be-
haeght het dan Godt / dat ghy u pijnicht
met vasten : Soo is hy dan wzeet / de wijle
hy ghenoechte neemt in uwe pijnlijckheden.
Antwoort aen soodaenigen tenceerder: Jae/
ick pijnighe my / op dat Godt my spaere/
ick kastijde my / op dat hy my helpe / op dat
ick aen hem magh behaeghen.

Den H. Leo, Anno 440.

Sermone 3. de Iejunio septimi mensis.

Ad exorandam
misericordiam Dei,
& ad renovandum
statum fragilitatis
humanae, quantum
valeant religiosa je-
junia, sanctorum
Prophetarum prædi-
catione cognoscimus
qui divinae justitiae
comunionem,

Hoe krachtigh dat het Godts-dienstigh va-
sten is om te verbidden de bermhertighepdt
Godts / ende om te vernieuten den staet
vande menschelijcke swackheyt / leeren wy
uyt het segghen vande H. Propheten / de
welcke openlijck segghen / dat de Godde-
lijcke Rechtveerdigheyt / de welcke het volck
van

van Israël diekwilg dooz de sonde verdient hadde / niet en kan versoent worden als dooz het vasten.

quam frequenter populus Israel merito iniquitatis incidit, non nisi jejuniis protestantur posse placari.

Den selven.

Sermone 4. de Quadragesima.

'T is dooz de Goddelijcke instellinghe seer wel voorszien / dat het veertigh-daeghsche vasten ons een medecijne sou wesen / om te herstellen de supberhepdt der ghemoedeten / op weleke daeghen de sculden van voorzleden tijden dooz de goede wercken souden gerafsoneert / ende dooz een supber vasten souden verteert worden.

Magnâ divinæ institutionis salubritate provisum est, ut ad reparandam mentium puritatem, quadraginta nobis dierum exercitatio menderetur, in quibus aliorum temporum culpas, & pia opera redimerent, & jejunia casta decoquerent.

B E S L U Y T.

In dit Tractaet hebb' ick voor eerst uyt de H. Schryfture / ende Out-baders betwisen / datmen dooz het vasten kan verdienen by Godt; ten tweeden, datmen dooz het selve kan holdoen vooz syne sonden / ende Godt daer mede versoenen; niet ghelijck onse Kemnitius valschelijck toeschryft / *ex opere operato*, uyt kracht van het werck selve / ghelijck als wy leeren vande H. Sacramenten / maer *ex opere operantis*, dat is / uyt kracht vande debotie / ofte deught der ghenet die vasten: Waer uyt wy seer wel besluyten / dat het vasten eene sekere soorte van Godts-dienstighepdt is / de wyle het een

werck is/ npt debotte/ deught / ofte gehoorzaam-
hepdt ghedaen wesende / 't welck aen Godt be-
haeght / ende aenghenaem is. Doch op dat wy
dese slot-reden niet en souden schijnen te maecten
sonder eenigh fundament / wy steunen hier in op
de Schryfture / ende Out-vadersg.

Op de Schryfture / want *Luca. 2. v. 37.* wordt ge-
sepdt van Anna de weduwe / dat sy niet en weeck uyt
den Tempel, met vasten ende bidden, Godt dienende nacht
ende dagh.

Merckt hier datter ghesepdt wordt / dat sy
Godt diende : waer mede? met vasten ende bidden:
Ergo de Schryfture sepdt updruckelijck / datmen
dienst doet aen Godt niet alleen met bidden /
maer oock met vasten.

Item *Rom. 2. v. 1.* Ick bidde u dan, Broeders, door
de ontferminghen Godts, dat ghy uwe Lichaemen stelt
tot een levende, Heylighe, ende Gode wel-behaghen-
de offerhande, welcke is uwen redelijcken Godts
dienst.

Waer van spreekt hier den Apostel den Dor-
drechtschen Bijbel antwozdt *Num. 5.* Van de doodin-
ghe der begheerlijckheden.

Du moet my Partye bekennen / dat het vasten
een vande bequaemste middelen is om de begheer-
lijckheden te dooden; ende dit dooden der begheer-
lijckheden noemt Paulus, eene levende, heylighe, ende
Gode wel-behagende offerhande, ende redelijcken Godts-
dienst : Ergo het vasten / dooz het welck naeme-
lijck de begheerlijckheden ghedoodt worden / en
kan niet anders wesen / als / eene levende, heylighe,
ende Gode wel-behagende offerhande, ende redelijcken
Godts-dienst.

Soo spreken oock mede de Out-vadersg.

Ten eersten, *Concil. Nican. I. Can. 5.* Op datmen een suy-
ver ende solemneel vasten aen Godt magh op offeren.

Ten tweeden, den ouden Tertullianus *Lib. de resurrect.*
carnis: Ick segghe dat het vasten, ende eten van drooghe
spijzen Gode aenghenaeme offerhanden zijn.

Ten derden, den H. Cyprianus *Sermom de Ieiunio, & ten-*
tat.

eat. Christi, sprekende vande ghene die vasten / ende haere lichaemen kastijsden / seyd aldus: Aen haer en heeft gheen vrucht ontbroken, als wanneer dat de nederigheydt offerende een Sacrificie van een rouwich hert, haer heeft gheworpen voor de voeten Godts.

Ten vierden, den H. Ambrosius *de Helia, & Ieiunio Cap. 9.* Het vasten, seyd hy / is een Sacrificie van versoeninghe.

Ten vijften, Prudentius *Hymno 7 Ieiunantium*: O Christe, seyd hy / staet ons by inde suuyvere maetigheyt, ende siet onsen Feestdagh aen met een bly ghelact, de wijle wy offeren de slagh-offerande van vasten.

Ten seften, den H. Leo *Serm. 2. de Ieiunio decimi mensis*, voor het volkomen ghenieten van alle vruchten, wordt aen Godt, den ghever van al, seer weerdelijck op-ghe-offert, de offerande vande onthoudinghe.

Ten seuensten, den H. Eligius *Homilia 3. de Ieiunio*: Het vasten, seyd hy / is een Sacrificie van versoeninghe.